

KAUHAJOEN KAUPUNGIN

Turvallisuussuunnitelma

2021 – 2025

SISÄLLYS

1.	Johdanto.....	3
2.	Yleistä.....	4
3.	Turvallisuussuunnitelman paikallinen toteutus.....	4
4.	Positiivisia näkymiä.....	5
5.	Kaupungin strategia.....	6
6.	Väestö.....	7
7.	Painopistealueittaiset tarkastelut.....	7
	Kodin ja vapaa-ajan turvallisuus.....	7
	Vanhusten kotiturvallisuus.....	8
	Kodin paloturvallisuus.....	8
	Vapaa-aika.....	9
	Rikosten ja väkivallan ennalta ehkäisy ja torjunta.....	9
	Strategiset painopisteet ja tavoitteet väkivallan ja rikosten ehkäisemisessä.....	9
	Syrjäytymisen ehkäisy.....	10
	Päihteet.....	11
	Ongelmat kasaantuvat.....	11
	Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen yleinen turvallisuustilannekuvaus.....	11
8.	Turvallisuutta lisäävät toimenpiteet ja vastuutahot.....	11
9.	Tietoturva- ja tietosuojaperiaatteet.....	13
10.	Rakennetun ympäristön ja rakennusten turvallisuus.....	13
	Yleistä.....	13
	Rakennuksen fyysinen turvallisuus.....	13
11.	Liikenneturvallisuus.....	14
12.	Varautuminen häiriö- ja erityistilanteisiin sekä toiminta poikkeusoloissa.....	15
13.	Arviointi ja seuranta.....	15

1. Johdanto

Valtioneuvosto on tehnyt 8.5.2008 periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamisesta Suomessa. Valtioneuvosto antoi toukokuussa 2016 eduskunnalle Suomen kaikkien aikojen ensimmäisen selonteon sisäisestä turvallisuudesta. Selonteossa arvioitiin turvallisuusympäristömme uusia haasteita erityisesti sisäministeriön hallinnonalan ja sen tuottamien palvelujen näkökulmasta. Pääasiallisena tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisim maa asua ja elää.

Turvallisuuden kannalta keskeisiä alueita sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ovat seuraavat:

- kodin, vapaa-ajan ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen
- maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen turvallisuuden parantaminen
- väkivallan vähentäminen
- kilpailukyvyyn lisääminen yritysten turvallisuutta parantamalla
- suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy
- rajaturvallisuus, laittoman maahantulon estäminen ja tullivarmuus, ihmiskaupan ja siihen rinnastuvan rikollisuuden estäminen
- järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, tietoverkkorikollisuuden ja internetin käyttöön liittyvien riskien torjunta, terrorismin torjunta, ääriliikkeiden laittoman toiminnan ehkäisy ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy.

Paikallisella turvallisuussuunnittelulla toteutetaan sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla, missä kansalliset tavoitteet sovitetaan yhteen paikallisen, analysoidun turvallisuustilanteen tuottaman tiedon kanssa.

Kauhajoen kaupunginjohtaja on käynnistänyt yhteisen suunnitteluprojektin paikallista turvallisuussuunnittelua toteuttamaan. Toimeksiantoa toteuttaa kaupungin johtoryhmä ja kaupungin varautumispäällikkö.

Kauhajoen kaupungin johtoryhmä:

- Niku Latva-Pukkila	kaupunginjohtaja
- Sami Kiukkonen	hallintojohtaja
- Lari Marjamäki	kasvatus- ja opetusjohtaja
- Marketta Nummijärvi	kehittämispäällikkö
- Harri Virtanen	tekninen johtaja
- Kimmo Järvinen	kiinteistöpäällikkö, varautumispäällikkö
- Eija Liikamaa	hyvinvointijohtaja, sihteeri ja koollekutsuja

Turvallisuussuunnitelmaan on pyydetty lausunnot:

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä

Etelä-Pohjanmaan poliisi

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos

Kauhajoen vammaisneuvosto

Kauhajoen vanhusneuvosto

Kauhajoen nuorisovaltuustoa

Kauhajoen seurakunta

Työryhmän tavoitteena on turvallisuussuunnitelman päivittäminen valtuustokausittain ja yhteinen kaikkia hallinnonaloja koskeva sitoutuminen valtioneuvoston asettamaan tavoitteeseen ja kaupungin hyvä arjen turvallisuustaso. Samalla vahvistuu kaupungin visio hyvästä kaupungista asua, elää ja yrittää lisättynä hyvällä turvallisuudella.

Suunnittelun analyysivaiheessa Kauhajoen kaupungin turvallisuussuunnitelman työryhmässä on asetettu turvallisuussuunnittelun painopistealueiksi seuraavat teesit:

- Kodin, vapaa ajan ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen
- Rikosten ja väkivallan ennalta ehkäisy- ja torjunta
- Syrjäytymisen ehkäisy ja päihdehaittojen torjunta
- Rakennetun ympäristön ja rakennusten turvallisuus

2. Yleistä

Kauhajoki kaupunki kuuluu Suupohjan seutukuntaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntaan. Kauhajoen kunta on perustettu 1868 ja kaupungiksi Kauhajoki julistettiin heinäkuussa 2001. Kaupungin väkiluku oli 2020 vuoden lopussa 13 007 henkilöä.

Kaupungin kokonaispinta-ala on 1 315,71 km², josta vesialueita on 16,46 km².

3. Turvallisuussuunnitelman paikallinen toteutus

Kaupungin turvallisuussuunnitelman tarkoituksena on kaupunkilaisten arjen turvallisuuden parantaminen, ja tätä edesauttaa eri toimijoiden yhdessä tekemä pitkäjänteinen ennaltaehkäisevä yhteistyö. Turvallisuussuunnitelman toteutukseen on nimetty paikallinen turvallisuustyöryhmä, joka tekee yhteistyötä eri viranomaisten ja toimielinten kanssa. Työryhmä seuraa turvallisuustilanteiden muutoksia ja laatii vuosittaiset konkreettiset ennaltaehkäisevän yhteistyön tavoitteet. Turvallisuusyhteistyö kuntalaisten kanssa rakentuu toimielinten ja yhdistysten kautta. Turvallisuustilanteen yhtäkkiiseen huonontumiseen reagoidaan myös ennakoivasti joustavalla viranomaisyhteistyöllä. Näiden tavoitteiden seuranta liitetään osaksi valtuuston päättämää strategiaa ja hyvinvointisuunnitelmaa. Hyvinvointisuunnittelussa keskitytään kuntalaisten terveyden ja sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseen.

Kuntalaisten osallisuutta turvallisuussuunnitelman toteutumiseen lisätään kaupungin nettisivulla julkaistavalla turvallisuussuunnitelmalla ja siihen liitettävällä palautelomakkeella, johon jokainen kaupunkilainen voi laittaa kokemansa uhat, vaaratekijät tai mitä tahansa turvallisuuteen liittyvää. Edellä olevan lisäksi tarkoituksena on järjestää valtuustokausittain turvallisuuskysely, joka toteutetaan netti- ja paperikyselynä paikallislehdissä ja kaupungin palvelupisteissä. Kyselyn tulokset julkaistaan kaupungin kotisivuilla turvallisuussuunnitelman liitteenä.

4. Positiivisia näkymiä

- Suupohjan alueella on tapahtunut myönteistä alenevaa kehitystä muun muassa poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaismäärässä. Kehitystä on tarkkailtu siinä valossa, jossa poliisin on syytä epäillä rikosta.
- Sen lisäksi, että suunta on ollut positiivinen rikosten määrässä, on liikennerikkomusten määrä ollut voimakkaasti vähenevää. Tämä antaa myös selvän viestin liikennesuunnitteluun ja Suupohjan liikenneturvallisuussuunnitelman toteutuksen jatkamiseen. Myönteistä kehitystä voidaan vahvistaa.
- Lastensuojelun avohuollossa ja perhetyössä on käytössä Suupohjan seutukuntien toimintamalli: ”Perhe – ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma”. Vuoden 2019 alussa toimintansa aloittanut kaupungin oma perheohjaamo on saavuttanut hyvät tulokset ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Vuoden 2018 aikana on aloitettu LLKY:n lapsiperheiden sosiaalipalveluissa systeminen lastensuojelun toimintaperiaate.
- Kaupungin hyvinvointisuunnitelma on erittäin monipuolisesti kantaa ottava ja selkeä sekä antaa hyvät valmiudet toimia johdonmukaisesti ja tavoitehakuisesti hyvinvoinnin tehostamiseksi. Hyvinvointia tehostamalla ja varhaisella puuttumisella voidaan ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja pitempiäaikaisia palvelutarpeita mm. terveydenhoidossa ja lastensuojelussa.
- Suupohjan Ehkäisevän päihdetyön strategia on otettu käyttöön 2020 ja ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilöt sekä vastaavat toimielimet on nimetty. Lasten ja nuorten sekä aikuisten ja ikäihmisten työryhmät kokoontuvat säännöllisesti.
- Kauhajoen kaupungin liikunnan kehittämissuunnitelmassa on painopistealueina terveyttä edistävä liikunta, liikuntaympäristöt ja olosuhteet sekä nuoriso- ja kilpaurheilu.
- Kauhajoen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on kuntalaisten moninaisuuden hyväksyminen ja huomioiminen kaikessa kaupungin toiminnassa. Kuinka se työnantajana ja omassa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.
- Kauhajoen kaupungissa on käytössä varhaisen puuttumisen malli, jonka tarkoitus on tukea terveyttä edistävää toimintatapaa ja johon kuuluu kaikki se, mitä työntekijöille tarjotaan työ hyvinvoinnin ylläpitoon, parantamiseen, työkykyriskien välttämiseen sekä työkyvyn aleneman estämiseen. Varhainen tukeminen tarkoittaa aitoa työntekijästä välittämistä. Se on työelämässä tukemista eri työkykyä uhkaavista asioista huolimatta. Kauhajoen kaupunki on myös savuton.
- Kauhajoen kaupunki tekee yhteistyötä ja luo toimintamahdollisuuksia kolmannen ja neljännen sektorin ja seurakunnan kanssa vapaaehtoistyön kehittämisessä esim. vapaaehtoistyö.fi -portaalin käyttöönotossa ja erilaisissa ideointi ja kehittämistyöryhmissä.

5. Kaupungin strategia

Kauhajoen kaupunki on laatinut yhteisen strategian johtamisen välineeksi. Strategian on tarkoitus avata toiminnan periaatteet omille kuntalaisille ja Kauhajoelle muuttaville yksityisille kansalaisille ja yrityksille. Samalla strategia toimii päätöksenteon ja raportoinnin tukena.

KAUHAJOEN KAUPUNGIN STRATEGIA 2025

KOOLLA on väliä – Kauhajoki

Kohdaten – Kehuen – Kekseliäästi – Kannattavasti

Visio 2025

- Tähtäämme kannattavuuteen, kasvuun ja alueen toiminnan keskipisteeksi.
- Panostamme yrittäjyyteen, työpaikkojen määrään, lapsi- ja perheystävällisyyteen, koulutukseen sekä asukkaiden hyvinvointiin.
- Kaupunkimme on vuonna 2025 eteläisen Etelä-Pohjanmaan elinvoimainen Keskus isolla KOOLLA.

Arvot

Positiivisuus – Otamme iloisen ja reippaan asenteen aseksemme. Pidämme pilkkeen silmäkulmassa ja mielialamme myönteisenä.

Yhteistyö – Me-henkemme ja yhteistyötaitomme tekee meistä halutun kumppanin, jonka kanssa verkostoitua olipa kysymys sitten sisäisestä tai ulkoisesta toiminnasta.

Yrittäjyys – Yrittäjämäinen asenne, meininki ja kehittämisenhalu kuvastaa kaupunkimme toimijoita. Teemme jokaisessa roolissa ekologisesti kestäviä ja järkeviä päätöksiä, jotka kantavat taloudellisesti ja sosiaalisesti.

4 KOOTA – Kasvun konstit

Kohdaten – Kaupunki toimii kuntalaisten kohtaamisten alustana, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on tärkein tehtävämme

Kehuen – Markkinoinnin ja viestinnän avulla tuomme paikkakuntaamme tunnetuksi

Kekseliäästi – Ideointi, kokeilut ja kehittäminen ovat toimintatapamme

Kannattavasti – Kaupungin talouden saattaminen tasapainoon on ykkösprioriteettimme

6. Väestö

Kauhajoen kaupungin väkiluvun kehitys ja ennuste vuoteen 2040

Taulukko 1. väkiluvun kehitys Kauhajoella (Tilastokeskus, väestöennuste 2019)

	2020	2025	2030	2035	2040
Kauhajoki	13 007	12 337	11 701	11 107	10 560

Kauhajoen kaupunki elää vahvasti nojautuen monialaiseen elinkeinorakenteeseen, maatalous, pienteollisuus ja kauppa ovat merkittävässä roolissa paikkakunnan työpaikkojen luojana. Jokainen ala on vahvassa murroksessa, teollisuus joutuu hakeutumaan yhä kauemmas, muun muassa Aasiaan, ja moni yritys siirtää tuotantoa Suomen rajojen ulkopuolelle. Maatalouden yksiköt ja tilakoot kasvavat kannattavuussyistä ja ovat tarkan EU säästöjen ja seurannan alaisuudessa. Kaupan ala on suhdanneherkkää ja riippuvainen alueen toiminnoista, rakentamisesta, työllisyydestä ja vallitsevasta suhdannetilanteesta.

Kaikki merkit viittaavat siihen, että Kauhajoen alueen kuntien väkiluku on hiljalleen aleneva myös tulevaisuudessa. Työpaikkojen määrä on suorassa riippuvuussuhteessa eri toimialojen menestymiseen ja tilaukantaan. Näistä seuraa taas riippuvuus väkilukuun ja veronmaksajien määrään sekä verokertymään. Näin ollen on erittäin tärkeää, että työpaikat säilyvät ja jopa lisääntyisivät jokaisella sektorilla.

7. Painopistealueittaiset tarkastelut

Kodin ja vapaa-ajan turvallisuus

Tapaturmat ovat suomalaisten neljänneksi yleisin kuolemansyy. Tapaturmat luokitellaan koti- ja vapaa-ajan tapaturmiksi, liikennetapaturmiksi sekä työtapaturmiksi. Vuonna 2018 Suomessa kuoli tapaturmaisesti 2 607 henkilöä, kun mukaan lasketaan tapaturmaisesti alkoholimyrkytykset. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli 2 348 henkilöä, tieliikenneonnettomuuksissa 239 henkilöä ja työpaikkatapaturmissa ennakoarviolta 20 henkilöä.

Vammoista ja myrkytyksistä aiheutuu toiseksi eniten hoitojaksoja erikoissairaanhoidossa ja kolmanneksi eniten terveyskeskusten vuodeosastohoidossa. Yleisin tapaturmatyyppi kaikissa ikäryhmissä on kaatumiset ja putoamiset.

Edellä olevien tapaturmien ehkäisyyn tarvitaan eri tahojen laaja-alaista yhteistyötä, kotihoidon, pelastusviranomaisten, sosiaali- ja terveystieteiden sekä myös poliisin koordinoidulla yhteistyöllä saadaan käyttöön menetelmiä, joilla turvallisuuspuutteisiin voidaan reagoida ajoissa ja ryhtyä toimenpiteisiin.

Vähäinen ei ole myöskään jatkuvan tiedotuksen ja ohjeistuksen, jopa kampanjoinnin merkitys työsuojelun näkökulmasta kotitapaturmien ehkäisemiseksi koska muun muassa maataloilla työskentelevät ovat yksi merkittävimmistä työtapaturmien kohderyhmistä. Tälle sektorille läheinen viranomaistaho on Kauhajoen kaupungin (vuoden 2022 alusta Kurikan kaupungin) ylläpitämä maatalouden lomituspalvelut ja sen kautta järjestetty ohjeistus ja valvonta.

Vanhusten kotiturvallisuus

Sosiaali- ja terveystalvelujen kehittymisen johdosta sote-palveluja käytetään yhä pidempään kotona ja siitä seuraa, että kotona on yhä huonompikuntoisia asukkaita. Hoitoa tarvitsevat eivät ole palvelulaitoksissa, jotka ovat suunniteltu turvalliseen asumiseen ja hoivaan, tämä tuottaa pelastustoimelle hajautetun riskin. Pelastuslaitoksen valtakunnallinen riskiruutuaineisto ei tunnista sote-rakennemuutoksen tuomia hoivan muutoksia.

Kotihoidon tekemä arvokas vanhusten auttamistyö on merkittävässä roolissa vanhusten kodin tapaturmien ehkäisyssä. Turva ja tukivälineet, liikkumista helpottavat välineet ym. ja niiden käytön opastaminen ovat tärkeä osa toimintaa ehkäistäessä kaatumisista ym. aiheutuvia vammoja. Lisäksi tulisi hyödyntää entistä enemmän erilaisia teknisiä yhteydenpidon ja valvonnan mahdollisuuksia.

Kodin paloturvallisuus

Rakennuspaikka on liitettävä järjestettyyn jätehuoltoon jätehuoltomääräysten mukaisesti. Rakennuspaikalla tulee olla riittävästi jätehuoltomääräysten mukaisia jäteastioita. Jäteastiat on sijoitettava jätehuoltomääräysten edellyttämällä tavalla. Jätteiden keräilyvälineet on sijoitettava yleensä vähintään 8 metrin etäisyydelle asuinrakennuksista, jollei jättesäilytystä palo-osastoida ja siihen toteuteta erillistä ilmanvaihtoa. Omakotitalojen jätteiden keräysvälineiden vähimmäisetäisyys muista kuin asuinrakennuksista on 4 metriä. Jätteiden keräysvälineiden säilytyspaikat on lisäksi sijoitettava helposti jäteautolla päästävälle paikalle ja siten, ettei tyhjennys haittaa pihan muita toimintoja.

Valmiin kodin turvallisuutta voidaan viranomaistoimintana ennalta ehkäistä myös säännöllisin paloviranomaistarkastuksin. Tulisijoja sisältävissä rakennuksissa tulee asukaan huolehtia nuohouksista sekä pelastussuunnitelma tulee olla vähintään kolmen asuinhuoneiston asuinrakennukseen. Se on selostus rakennuksen turvallisuusjärjestelyistä ja sisältää asukkaille toimintaohjeet onnettomuuksien varalta. Yksittäisessäkin asuinrakennuksessa tulee miettiä turvallisuusasiat, vaikka kirjallista suunnitelmaa ei edellytetäkään. Hyvä tapa esim. taloyhtiöissä on vaihtaa yhtiön toimesta paristot vuosittain. Asunnon jokainen kerros sekä niihin yhteydessä olevat kellarikerrokset ja ullakot on varustettava vähintään yhdellä palovaroittimella. Asunnon jokaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin.

Hyvä on myös miettiä hädän tullen poistumiset rakennuksesta ja alkutoimien sekä varusteiden riittävyys ja esille saanti. Kaupunki ohjeistaa rakentajia rakennusvalvonnan asiantuntijuudella ja antamalla rakentajille rakentamisen oppaita.

Vapaa-aika

Vapaa-ajan tapaturmina kirjataan vuosittain valtavia lukuja eri tilastoihin. Hukkumiset, liikunta- ja urheiluvammat, harrastuksissa aiheutuvat vammat ja tapaturmat lisääntyvät erilaisten välineiden ja laitteiden lisääntyminen harrastuksissa.

Edellä olevaan voidaan viranomaisina vaikuttaa muun muassa suunnitelmallisuudella ja valistuksella, esimerkiksi Kauhajoen kaupungissa tehdyllä liikunnan kehittämissuunnitelman toteutuksella ja varmistamalla liikuntapaikkojen määräystenmukaisuus sekä turvallisuuskriteerit täyttävät suorituspaikat.

Jatkuva kaupungin liikunta- ja harrastuspaikkojen seuranta ja valvonta edesauttavat turvallisuutta. Kaupungilla on käytäntönä tarkastaa muun muassa leikkipaikkojen välineistö säännöllisin väliajoin ja tarkastuksista pidetään kirjaa. Liikuntapaikkoja ylläpitävät ja huoltavat kaupungin liikuntapaikkahoitajat sekä kolmannen sektorin toimijat.

Merkittävä liikunta ja virkistätymispaikka kuntalaisille on uimahalli. Halleista on sekä tuoteturvallisuuslain että sosiaali- ja terveysministeriön tiukat määräykset. Uimareiden turvallisuutta hallissa valvoo uinninvalvojat hallin aukioloaikana. Käyttötarkkailu on jatkuvaa olosuhteiden ja turvallisuustason seuranta. Uimaveden laadusta ja laadun valvonnasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002).

Rikosten ja väkivallan ennalta ehkäisy ja torjunta

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi valtakunnallisesti lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemistä. Lisäksi ministeriö ohjaa ja valvoo rikos- ja riita-asioiden sovittelua. STM osallistuu myös ihmiskaupan ehkäisemiseen ja uhrien auttamiseen.

Suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyvän väkivallan vähentäminen on kansallinen tavoite. Tarkoituksena on löytää väkivallan ehkäisyyn tehokas ja valtakunnallinen toimintamalli, joka koostuu useiden hallinnonalojen toimenpiteistä.

Strategiset painopisteet ja tavoitteet väkivallan ja rikosten ehkäisemisessä

Sosiaali- ja terveystieteiden politiikan strategiassa ja edellisessä hallitusohjelmassa painotetaan, että

- väkivaltaa torjutaan nykyistä paremmin ja rikosten uhrien tukipalveluja kehitetään
- sovittelun käyttöä konfliktinratkaisukeinona erilaisissa rikos- ja riita-asioissa edistetään
- haavoittuviin ryhmiin, kuten vanhuksiin, maahanmuuttajiin, lapsiin tai vammaisiin, kohdistuva väkivalta tunnistetaan entistä paremmin
- väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan
- itsemääräämisoikeutta loukkaavien rikosten ennaltaehkäisyä vahvistetaan
- väkivaltarikoksia ja nuorten väkivaltaisuutta vähennetään.

Syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytymisen ehkäisy on yksi osa-alue Kauhajoen kaupungin turvallisuussuunnitelman painopistealueista. Syrjäytymisen käsitteellä kuvataan nykyaikaisia yhteiskunnallisen huono-osaisuuden muotoja. Syrjäytyminen voi olla seurausta muun muassa työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai joutumisesta yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Se estää ihmisiä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin.

Ihmiset ovat erityisen alttiita syrjäytymiselle elämän muutosvaiheissa, kuten koulun tai opiskelun, työsuhteen tai parisuhteen päättyessä. Syrjäytymisen riski on suuri silloin, kun lapsi joutuu elämään ja kasvamaan ympäristössä, jossa on useita syrjäytymisen tunnusmerkkejä. Syrjäytymisen taustalla on monia ja pitkään jatkuneita, ongelmallisiakin tilanteita. Mutta merkittävä riskitekijä syrjäytymiselle on koulutuksen ulkopuolelle jääminen. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen aiheuttaa terveyteen ja etenkin psyykkiseen terveyteen liittyviä ongelmia sekä muita elämänhallinnan ongelmia. Syrjäytymisestä aiheutuvat kustannukset kunnille ja sitä kautta koko yhteiskunnalle ovat merkittävät. Kuntien taloudellisen tilanteen kiristyessä on mietittävä mitä olisi tehtävissä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Sitran ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimuksessa ”Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskelmasta” on esitetty riskiluokitus, joka sisältää neljä lapsuuteen liittyvää, syrjäytymistä ennakoivaa tekijää. Ne ovat vanhempien matala koulutustaso, päihde- ja mielenterveysongelmat tai pitkäaikainen toimeentulotuen tarve sekä perheen rakenteessa tapahtuneet suuret muutokset. Mitä useampi tekijä perheessä toteutuu, sitä todennäköisemmin lapsi tarvitsee kasvunsa ja elämänsä aikana erilaisia tukitoimia.

Syrjäytyminen näyttäytyy yhteiskunnassamme kaikissa ikäryhmissä, mutta suuri huomio kiinnittyy syrjäytyneisiin nuoriin. Syrjäytyneiden nuorten auttamiseksi ei yksittäinen taho pysty tehdä mitään, vaan se vaatii hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Kauhajoella syrjäytymisuhan alla ja jo syrjäytyneitä nuoria auttavat mm. sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, oppilaitokset, diakoniatyö, etsivä nuorisotyö, TE-palvelut, Kauhajoen työllisyyspalvelut Vuoksi ja KELA.

Ehkäisevien ja hyvinvointia tukevien palveluiden merkitys korostuu ylisukupolvisen ongelmaketjun katkaisemisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Lasten ja nuorten oppimisvaikeuksien, käytösongelmien sekä muiden vaikeuksien taustalla saattaa olla geneettisiä tai neurologisia syitä, mutta ympäristötekijöihin, kuten perheeseen, koulunkäyntiin, sosiaalisiin suhteisiin tai harrastuksiin, voidaan vaikuttaa. Hyvinvoinnin tukemiseen ja arjen sujumiseen vaikuttamalla voidaan ongelmien ilmaantumista estää ja niistä selviämistä edistää.

Nuorten syrjäytymisen ymmärtämiseksi tulisi ottaa huomioon hänen nykyisen elämäntilanteensa hyvinvoinnin vajeet ja niiden kasautuminen, mutta myös aikaisempien elämänvaiheiden rooli: selviämistä tukeneet ja syrjäytymisen riskiä lisänneet tekijät. Erilaiset suojaavat tekijät voivat turvata kasvua lukuisista riskeistä huolimatta. Näistä keskeisempiä ovat muun muassa läheiset ihmissuhteet, harrastusmahdollisuudet, oikea-aikainen puuttuminen sekä kokemus omasta pärjäämisestä.

Päihteet

Ehkäisevää päihdetyötä säätelee Laki ehkäisevästä päihdetyöstä (523/2015) ja lain toimeenpanoa tukee Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (2015). Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (Terveydenhuoltolaki 1326/2010; Kuntalaki 414/2015). Lain mukaan ehkäisevään päihdetyön kuuluvat alkoholi-, huumeaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentäminen. Päävastuu ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä kuuluu kunnalle. Suupohjan ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on hyväksytty hyvinvointilautakunnan kokouksessa 19.05.2020 § 26.

Ongelmat kasaantuvat

Eriarvoistumisen avainkysymyksiä ovat nuorten aikuisten jääminen koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle. Nuorille, jotka eivät perusasteen koulutuksen jälkeen suorita vähintään toisen asteen koulutusta, yhteiskuntaan kiinnittyminen ja työllistyminen ovat muita vaikeampaa. Aikuisiällä kouluttamattomuus, mielenterveys- sekä toimeentulo-ongelmat kasautuvat.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen yleinen turvallisuustilannekuvaus

- Yleisellä tasolla pelastustoimen tehtävät ovat lisääntyneet vaikka asukkaiden määrä on vähentynyt.
- Yleisellä tasolla liikenneonnettomuuksien määrä on lisääntynyt.
- Yleisellä tasolla rakennuspalojen lukumäärä on kuluvan vuoden aikana merkittävästi kasvanut verrattuna edelliseen vuoteen.
- Viimeisten vuosien aikana selittämättömät raskaan kaluston ja henkilöautojen nokkakolarit ovat lisääntyneet.

8. Turvallisuutta lisäävät toimenpiteet ja vastuutahot

Asukaskyselyt koetusta turvallisuuden uhasta,

Valvontaa ja tiedotusta lisätään kaikilla sektoreilla.

Varhainen puuttuminen nuorten alaikäisten päihteiden käyttöön

Rajoitetaan kaikin keinoin päihteiden välittämistä alaikäisille.

Kiusaamiseen puuttumiseen laaditaan koko kuntaa koskevat yhtenäiset ja selkeät toimintaperiaatteet.

Kehitetään keinoja vanhempien vastuun lisäämiseen alaikäisen toiminnasta.

Vanhemmille järjestetään kasvatukseen liittyviä seminaareja, koulutusta ja opastusta.

Aihe	Toimenpiteet	Vastuutaho	Indikaattori
Koettu turvallisuuden uhka	Asukaskyselyt valtuustokausittain Kouluterveyskysely	Hyvinvointipalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut	Kyselyn tulokset
Syrjäytymisen vähentäminen	Koulukiusaamiseen puuttuminen	Huoltajat, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorisopalvelut	Sotkanetin indikaattorit

	Opintojen loppuun saattaminen	Huoltajat, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorisopalvelut	
	Työllistyminen ja työpajatoiminta	Yritykset, kaupunki ja Vuoksi	
Huumaussaiheisiin liittyvät ongelmat	Tiedotus	Huoltajat, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorisopalvelut	Sotkanetin indikaattorit Maakunnallisen päihdekyselyn tulokset
	Tehostettu valvonta Ilmoitukset	Poliisi Kaikki asukkaat	
Alkoholiin liittyvät ongelmat	Tiedotus	Huoltajat, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorisopalvelut	Sotkanetin indikaattorit Maakunnallisen päihdekyselyn tulokset
	Tehostettu valvonta Ilmoitukset	Huoltajat, poliisi, nuorisopalvelut, kaikki asukkaat	
	Nuorille yhteisiä, alkoholivapaita tiloja ja tilaisuudet	Nuorisopalvelut, järjestöt/yhdistykset, yritykset	
	Saatavuuden vaikeuttaminen	Myyjät	
Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset	Tiedotus ja valvonnan lisääminen	Huoltajat, kasvatus- ja opetuspalvelut, nuorisopalvelut, järjestöt/yhdistykset, yritykset	Sotkanetin indikaattorit Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman tulokset Poliisin tilastot
	Väkivallan vähentäminen	Poliisi, tilaisuuksien järjestäjät Huoltajat, poliisi, julkinen sektori	
Omaisuusrikokset	Lukitukset kuntoon	Huoltajat, yritykset, kiinteistöpalvelut	Poliisin tilastot
	Yleisten alueiden valaistus Videovalvonta	Tekniset palvelut Poliisi	

9. Tietoturva- ja tietosuojaperiaatteet

Tietoturvatyö on osa yleistä turvallisuustoimintaa, riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa. Tietoturvan ja tietosuojan toteutuminen varmennetaan vuosittain tietoturvaorganisaation raportoinnilla johdolle. Tietoturva- ja tietosuojapolitiikka määrittää periaatteet, toimintatavat, vastuut, toimivallat, valvonnan ja seuraamusjärjestelmän, joita noudatetaan tietoturvan toteuttamiseksi ja kehittämiseksi, sitä sovelletaan kaikessa toiminnassa ja koko henkilöstöön sekä sidosryhmiin.

Kauhajoen kaupungin tietoturva- ja tietosuojapolitiikkaohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 27.5.2019 § 89.

10. Rakennetun ympäristön ja rakennusten turvallisuus

Yleistä

Rakennetun ympäristön ja rakennusten turvallisuus keskittyy pääasiassa teknisiin ratkaisuihin ja niiden toimivuuteen sekä määrään. Paikkakunnan rakentaminen on ollut ja näyttää tulevaisuudessakin olevan maaseutumaista, matalaa ja harvaan asutettua, jolloin suuren kaupungin ongelmilta vältytään. Paljon voidaan tehdä myös onnettomuuksien ja kriisien ennalta varautumisena. Jokaisella kunnallisella kiinteistöllä tulee olla kiinteistökohtainen pelastussuunnitelma, joka pohjautuu turvallisuussuunnitelmaan ja ottaa huomioon kunkin kiinteistön erityistarpeet.

Pelastussuunnitelmaan sisällytetään toimintaohjeita onnettomuuksia ja sairastapauksia varten, hätäpuhelut, kokoontuminen, tulipalo. Pelasta, sammuta, hälytä, rajoita, opasta pitäisi olla jokaisen kansalaisen alitajunnassa.

Pelastussuunnitelmaa laadittaessa riskikartoitus on myös välttämätön, on hyvä käydä läpi poistumisteiden varmistaminen, sekä varmistetaan yleinen kuulutusjärjestelmä ja sen toimivuus. On myös kirjattava sisäiset turvallisuustarkastukset, vastuuhenkilöt, päivitykset ja koulutukset.

Rakennuksen fyysinen turvallisuus

Rakennusten rakentamista, peruskorjauksia ja ylläpitoa sääntelevät monet eri lait, joita ovat muun muassa maankäyttö ja rakennuslaki, palo- ja pelastuslaki, sähköturvallisuuslaki ja niin edelleen. Lakeihin on sisällytetty rakennusten fyysistä turvallisuutta käsitteleviä määräyksiä ja ohjeita varmistamaan oikea ja turvallisuuteen tähtäävä rakentaminen.

Uudisrakennusten osalta lakien määräykset otetaan huomioon jo suunnittelun aikana ja tällöin lakivaatimusten täyttymistä valvovat rakennusvalvontaviranomaiset. Silti vielä iso osa jää rakennuttajalle harkintaan esimerkiksi laajuuden suhteen. Näitä ovat muun muassa:

1. Rakennuksen fyysinen turvallisuus, videovalvonta, lukitukset, valaistus, kuulutukset ja info tv ym. Viestintävälineiden kunto ja ajan tasaisuus.

2. Rakennuksen fyysisellä turvallisuudella tarkoitetaan sen sijaintia, käytettyjä ratkaisuja ja materiaaleja ja mahdollistaako tilajärjestelyt turvallisen ja nopean poistumisen rakennuksesta kriisitilanteen sattuessa.
3. Videovalvonnalla on todettu olevan rikollisuutta ja ilkivaltaa vähentävä vaikutus. Koulujen osalla valvonta kohdistuu myös oppilaiden välituntitapahtumiin ja tallenteet helpottavat tilanteiden jälkiselvittelyjä. Kirjastossa ja Virkistysuimala urheilutalo Virkussa on myös tallentava videovalvonta. Valvontaa säännellään henkilötietosuojalailla.
4. Valaistuksella on suuri vaikutus turvallisuuden tunteen muodostumiseen. Koetaan, että katujen, pihojen ja alueiden ollessa valaistuna mahdollinen ilkivalta ja rikollisuus vähenevät ja alueilla on turvallista liikkua.

Hyvällä valaistuksella on myös liikenneturvallisuutta lisäävä vaikutus. Keskustajamissa valitusta on parannettu led-valoilla, mutta valaistusta on vähennetty ja rajoitettu melko paljon pienemmissä kylissä viimeisten vuosien aikana energiansäästön vuoksi ja kunnossapito-määrärahojen supistuessa. Turvallisuuden näkökulmasta ajatellen suunta on väärä.

5. Rakennusten lukituksella on tärkeä rooli omaisuuden ja yksilöiden kannalta katsottuna. Kulunvalvonnan avulla tiedetään, ketkä rakennuksessa liikkuvat. Ulko-ovien ja tilojen lukituksella on myös tärkeä rooli vuorotyössä työskentelevien turvallisuuteen sekä aineturvallisuuteen.

Lukituksella voi olla merkittävä rooli kriisitilanteessa esim. tulipalossa tai mikäli on tarve eristää esimerkiksi hyökkäävä toiminta. Näin ollen rakennuksia suunniteltaessa otetaan turvallisuusasiantuntija suunnitteluun mukaan.

6. Yleisten toimisto, hoito- ja koulurakennusten viestintämekanismiin on kiinnitetty huomiota suunnittelussa ja laitteiden uudistamisessa. Kuulutus- ja info-järjestelmät tulee olla selkeitä, hyvin kuuluvia ja koko kiinteistön läpi kantautuva pakkosyöttökuulutus pitää olla mahdollista. Lähekkäin olevien koulurakennusten välillä on kuulutusjärjestelmä kriisitilanteita varten. Jatkuva viestintäjärjestelmien käyttö pitää käyttäjät ajan tasalla ja laitteet kunnossa.

Osayleiskaava

Kauhajoen keskustan osayleiskaava 2035 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 9.4.2018. Kaava on tullut voimaan 1.6.2018.

11. Liikenneturvallisuus

Kuntalaisille suunnatuissa kyselyistä on todettu, että vastausten perusteella mitään suuria uhkia tai vaaroja ei ole todennettavissa missään osassa kaupunkia. Vastajilla oli erilaisia henkilökohtaisia näkemyksiä vaaratilanteista, mutta pääsääntöisesti niitä ei koettu olevan uhkaa omalla lähialueella. Kaupunkilaisilta on kysytty myös turvallisuuden lisäämiseksi toimenpide-ehdotuksia ja pääsääntöisesti toiveet kohdistuivat liikenneturvallisuuteen. Esityksinä oli pyöräteiden

rakentamista, asfaltoinnin laadun parantamista, valaistusta ja niin edelleen. Liikenneturvakyselyt järjestetään valtuustokausittain.

12. Varautuminen häiriö- ja erityistilanteisiin sekä toiminta poikkeusoloissa.

Kaupungilla on valmiussuunnitelma, joka sisältää henkilö- ja ajoneuvovaraukset, toimintaryhmät, eri sektoreiden omat toimintasuunnitelmat sekä evakuoinnin. Suunnitelmaan on myös nimetty johdokeskuksen operatiivinen henkilöstö. Ylin vastuhenkilö on kaupunginjohtaja Niku Latva-Pukkila (050 369 9273) ja valmiussuunnittelun yhteyshenkilö on kiinteistöpäällikkö Kimmo Järvinen (040 571 5295)

13. Arviointi ja seuranta

Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017 edellyttää, että turvallisuussuunnittelun etenemistä arvioidaan ja raportoidaan paikallisella tasolla toimijoiden (kunta, poliisi ja pelastustoimi) toteuttaman itsearvioinnin avulla.

Paikallisten viranomaisten keskinäinen yhteistyö, turvallisuuteen satsaaminen käytettävissä olevin ja uusin keinoin, tavoitteiden toteutuminen ja jatkuvuuden varmistaminen ovat tulevaisuuden turvallisuussuunnittelun vaikuttavuuden kannalta keskeisessä asemassa.

Sisäministeriön esittämän itsearvioinnin mukaisesti laaditaan turvallisuutta arvioiva kattava raportti, esimerkiksi joka toinen vuosi, tai kaupunginvaltuuston päättämän aikataulun mukaan. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat osa-alueet:

1. Turvallisuustyön kattavuus
2. Strategia ja sen toimeenpano
3. Viranomaisyhteistyö
4. Käytettävät resurssit
5. Prosessit
6. Saavutetut tulokset
7. Turvallisuussuunnittelun ja toimien jatkuvuus

Itsearvioinnin avulla on tarkoitus arvioida prosessia, jolla paikallista turvallisuustyötä ja suunnittelua paikallisella tasolla tehdään. Arvioinnissa tutkitaan yhteistyön toimivuus, resurssien riittävyys, tehdyt toimet ja saavutetut tulokset. Lisäksi mukaan tulee ottaa arvio siitä, mitä ja miten turvallisuutta voitaisiin edistää. Johdon, (kaupunki, poliisi, pelastustoimi) itsearviointityössä tulee kaikkien suunnitteluun osallistuvien toimijoiden edustajien olla mukana. Kaupungin suunnitteluprosessin arviointi toteutetaan kahden vuoden välein.